

Region Stockholm
Förvaltning för utbyggd tunnelbana
Box 45436
104 31 Stockholm
registrator.fut@regionstockholm.se

Beslut om projektet depå för tunnelbana till Älvsjö kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

Ert ärendenummer: FUT 2023-1090

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att åtgärder enligt rubricerat förslag till järnvägsplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet är fattat med stöd av 2 kap. 4 § första stycket lag (1995:1649) om byggande av järnväg (LBJ).

Beskrivning av ärendet

Inom ramen för Sverigeförhandlingen har avtalsparterna enats om att bygga ut tunnelbanan från Fridhemsplan till Älvsjö. Detta ska bidra till att stärka kapaciteten över Saltsjö-Mälarsnittet och avlasta kollektivtrafiken.

För att kunna trafikera den nya linjen med tunnelbanetåg behövs en ny depå. Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT), Region Stockholm har därför inlett arbete med att ta fram en järnvägsplan för depå och tillhörande spåranslutning.

FUT har den 18 oktober 2023 inkommit med en begäran om Länsstyrelsens beslut huruvida projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Till begäran har FUT upprättat ett underlag, daterat 2023-02-18, till grund för Länsstyrelsens beslut. Under perioden 21 februari till 21 mars 2023 pågick ett första samråd gällande depålokalisering. Enskilda har därmed beretts tillfälle att yttra sig i enlighet med 2 kap. 3 § andra stycket LBJ.

Utöver detta underlag har FUT upprättat "Samrådsunderlag inför beslut om betydande miljöpåverkan", daterat 2023-08-25. Här redogör FUT översiktligt för förutsättningar och möjliga miljöeffekter av olika depålokaliseringar.

Motivering till beslutet

Beslutet utgår från kriterierna i 10 § 1-3 och 11-13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). Nedan följer Länsstyrelsens motivering till att projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper (11 § MBF)

Det framgår av samrådsunderlaget att vissa delar av depån måste placeras ovan mark med hänsyn till arbetsmiljö för personal som arbetar där. Det gäller t.ex. verkstadsfunktioner. Andra funktioner såsom uppställningsplatser kan placeras under mark.

FUT har översiktligt redogjort för påverkan på grundvattnet i form av risk för bortledande beroende på schaktdjup. Länsstyrelsen konstaterar att förändringar i grundvattennivåer kan ge påverkan på brunnar och känslig infrastruktur. I Älvsjö finns tunna lerlager vilket betyder en förhöjd risk för grundvattenbortledning och potentiell risk för sättningar på stambanan och påverkan på brunnar.

Inom utredningsområdet, nära Älvsjö, ligger Hagsåtraskogens naturreservat. Förändringar i grundvattennivåer kan innebära konsekvenser för vegetationen i naturreservatet.

En etablering av underjordsanläggning kan potentiellt innebära stor risk för att problem med föroreningar i grundvatten uppkommer. En depålösning som innebär att anläggningen helt eller delvis etableras ovan jord kan antas ha bättre förutsättningar för att undvika omfattande problem med föroreningar till grundvatten.

Inom ramen för miljöbedömningen bör FUT beskriva vad som skiljer alternativen åt, utifrån påverkan och möjligheterna att vidta skyddsåtgärder i samband med grundvattensänkning, för att undvika skador samt risk för spridning av föroreningar.

Verksamhetens eller åtgärdens lokalisering (12 § MBF)

Inom utredningsområdet saknas grundvattenförekomster med fastställda miljökvalitetsnormer, men grundvatten förekommer i mark och berg. En sänkning av grundvattennivån kan få stor påverkan på grundvattenkänsliga objekt, såsom byggnader, ledningar, brunnar samt naturmiljöer.

Det finns tre närliggande ytvattenförekomster: Mälaren-Årstaviken (SE657834-162783); Mälaren-Riddarfjärden (SE658020-162623) och Trekanten (SE657886-162585). Med utgångspunkt från berggrundens sammansättning,

vilka förorenade objekt det finns i området, samt hantering av länshållningsvatten behöver FUT beskriva riskerna för påverkan på ytvattenförekomsterna.

Det är viktigt att i miljöbedömningsprocessen ta hänsyn till områden utsatta för risk för översvämning till följd av skyfall. I Västberga finns exempelvis en stor lågpunkt idag. I Västberga är också området runtomkring tätbebyggt och det finns mycket infrastruktur vilket gör det svårare att ta hand om skyfallsvattnet.

Inom utredningsområdet finns ett flertal riksintressen för väg (E4, E20, Södra länken väg 75, väg 226 samt järnväg (Västra stambanan, Nynäsbanan). Dessa riksintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen och skyddas enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Potentiella konflikter mellan riksintresse för väg och järnväg behöver utredas och prövas inom ramen för en miljöbedömning.

I anslutning till Västberga finns Årsta kombiterminal, som är en av landets största, och Älvsjö godsbangård. Idag fungerar Årsta kombiterminal och Älvsjö bangård som viktiga noder för godsvärar som ankommer Stockholmsregionen. Möjliggörande av depå i ett läge i anslutning till Älvsjö bangård kan i sig få konsekvenser för framtida godshantering. Förutom nämnda konfliktpunkt finns stora utmaningar med att en tunnelbanedepå förläggs invid Älvsjö pendeltågsdepå som eventuellt fysiskt kan påverka möjligheten att förlägga ytterligare spår längs Västra stambanan.

De möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper (13 § MBF)

I miljöbedömningsprocessen är det viktigt att tydligt utvärdera alternativen med hänsyn till de miljöaspekter som ingår i prövningen av järnvägsplanen utifrån en miljöbedömning. Beroende på var den kommande anläggningen lokaliseras kan varierande störningar och intrång förväntas. I det sammanhanget bör FUT bedöma störningar och intrång kopplat till alternativa lokaliseringar.

Hänsyn behöver tas till den omgivningspåverkan som depån kan ge upphov till. Buller från ett depåområde kan uppfattas som mer störande än buller från linjetrafik eller trafikbuller i övrigt. Speciellt då verksamheten även pågår under kvällar och nätter på ett depåområde. Länsstyrelsen vill särskilt framhålla att risk för buller av kurvskrik och växlar kan upplevas som störande och är svårt att bygga bort.

Synpunkter på fortsatt arbete

Länsstyrelsen anser att olycksrisk inte utgör grund för betydande miljöpåverkan, men vill lyfta två punkter som bör ingå i fortsatt utredningsarbete.

- Projektet bör beakta att Sandvik i Västberga är en Seveso-anläggning på den lägre kravnivån. Riskerna från verksamheten bör beskrivas och hanteras utifrån att verksamheten är en Sevesoverksamhet och inte enbart en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet.
- Om nya spår i ytläge ska dras i närheten av känslig bebyggelse bör risken för urspårning utredas och beaktas.

Sammanfattande slutsats

Länsstyrelsen bedömer, med hänsyn till vad som anförts ovan, att det av FUT redovisade projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Beslutet kan inte överklagas

Detta beslut kan inte överklagas, vilket följer av 5 kap. 2 § andra stycket LBJ.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Tatjana Joksimović med planhandläggare Jakob Sahlén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också samordnare Susann Sass Jonsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.